

ВЕТЕРИНАРІЯ І РАДІОБІОЛОГІЯ

УДК.631.95:338.432

Котелевич В.А.
Корзун В.Г.
Бондар М.О.
Лисенко О.М.
Марценюк М.В.
Федотов В.С.

ЯКІСТЬ ТВАРИННИЦЬКОЇ СИРОВИНИ ТА ПРОДУКЦІЇ В ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ ЗА ДАНИМИ СЛУЖБ РАДІОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ

Наведені результати радіологічного і бактеріологічного контролю сировини та продуктів тваринного походження за даними лабораторій ветсанекспертизи ринків всіх районів Житомирської області, молокопереробних підприємств і обласної санепідстанції. Надані рекомендації, використання яких дає можливість отримати доброякісну продукцію.

Останнім часом відбувається масове забруднення навколишнього середовища, яке зумовлене масштабами людської діяльності. Перш за все, це забруднення радіоактивними речовинами не тільки прилеглих до ЧАЕС територій, але й в глобальних масштабах, що ставить сільське господарство в складні умови.

Серед потерпілих внаслідок аварії на ЧАЕС 11 областей опинились і північні райони Житомирської області. В цих умовах важливо усвідомити ті елементи кормовиробництва, догляду та утримання тварин, які б сприяли одержанню тваринницької сировини і харчових продуктів, що відповідають вимогам ДР-97, та захисту здоров'я людей. Адже за рахунок міграції радіонуклідів в ланцюгу: ґрунт-рослини-продукти тваринництва в організм людини надходять як штучні, так і природні радіонукліди. Це викликає постійну необхідність розширення знань щодо забезпеченню раціонального ведення сільськогосподарської діяльності на забруднених радіонуклідами територіях.

Продукти тваринництва як важливий інгредієнт харчування належать до основних джерел надходження радіонуклідів в організм людини. Одним з основних продуктів є молоко. Валовий надій молока на 1 листопада 1997 року становив 91,9 тис. тонн, а від корів населення розрахунково отримано 170,6 тис. тонн. За договорами у населення зони радіоактивного забруднення куплено 8,0 тис. тонн, або 46,0% обласних закупок.

Молоко, вироблене в зоні радіоактивного забруднення, переробляється на молочно-консервному комбінаті та маслозаводах. За даними відомих радіологічних лабораторій із зони радіоактивного забруднення на молокопереробні підприємства з громадського сектору надійшло 44 тис. тонн молока, з якого 1,6 тис., або 3,6% тонн перевищувала обласні контрольні рівні. Зокрема, по Овруцькому молочно-консервному комбінату забрудненість до 74 Бк/л встановлена у 89-90% від загальної кількості молокосировини, 75-150 Бк/л - 900 тонн (9,0%) і 136 тис. тонн молока перевищувало вміст радіоцезію 370 Бк/л. Для більш детальної уяви про стан забрудненості молокосировини ми приводимо результати дослідження її службами радіологічного контролю молокопереробних підприємств за період 1995-1997 рр. (див. табл. 1).

Таблиця 1

Забрудненість цезієм -137 молока за даними служб радіологічного контролю
молокопереробних підприємств (у порівнянні з вимогами ДР-97)

Район	1995			1996			1997		
	Всього проб	понад 100 Бк/л	%	Всього проб	понад 100 Бк/л	%	Всього проб	понад 100 Бк/л	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Вол.- Волинський	5398	-	-	4292	-	-	3866	-	-
Нов.- Волинський	20331	-	-	13982	-	-	13762	-	-
Смільчинський	14220	-	-	9345	3	0,03	9550	-	-
Коростенський	13466	197	1,5	8804	95	1	2047	-	-
Луґинський	4484	84	1,9	3178	42	1,3	1852	34	1,8
Малинський	8593	-	-	5232	-	-	2972	13	0,3
Народичківський	5159	567	11,0	3496	365	10,4	1472	230	15,6
Овруцький	17581	1258	7,2	11257	1109	9,9	9793	893	9,1
Олевський	7703	67	0,9	5068	91	1,8	4123	-	-
ВСЬОГО	96935	2173	22,5	64654	1705	24,43	49437	1170	26,8

Більш складна ситуація з молоком приватного сектора. Санітарно-епідеміологічною службою за 10 місяців 1997 року досліджено біля 20 тис. зразків молока, перевищення ТДР-91 становило 4% перевірених проб, а обласних контрольних рівнів - 24,0% зразків, тоді як в приватному секторі - відповідно 1,8% і 28,6% проб. Спостерігається особливе зростання радіозабрудненості молока у весняний період.

Останнім часом поширюється торгівля, стихійно створюються примітивні бойні, невпорядковані та безконтрольні ринки, а тому контроль на вміст радіонуклідів здійснюється не в повному обсязі. Значну кількість сировини населення вирощує для особистих потреб і вживає без радіологічного контролю. Це негативно впливає на стан здоров'я людей. Адже залежність між малими дозами опромінення і захворюваністю населення має лінійний характер. Порушення стану здоров'я людини визначається дозою опромінення, одержаною в різні проміжки часу (В.І. Смоляр. 1992р.).

Другим важливим продуктом тваринного походження є м'ясо, забрудненість якого радіонуклідами також не відповідає вимогам ДР-97. Аналіз забруднення м'ясної сировини у 1997 р. за даними лабораторій ветсанекспертизи господарських ринків показав, що практично в усіх районах Житомирської області виявлені зразки, що перевищують 200 Бк/кг. Найбільшу кількість невідповідних зразків було визначено в районах, представлених в таблиці 2.

Таблиця 2

Забрудненість цезієм - 137 м'яса у 1997 році в районах Житомирської області
(за даними лабораторій ветсанекспертизи господарських ринків)

Лабораторії ветсанекспертизи	М'ясо		
	Всього проб	в т.ч. ті, що перевищують 200 Бк/кг	
		кількість проб	%
Андрушівська	1437	112	7,8%
Любарська	2051	124	6,1%
Ружинська	1400	131	9,4%
Житомирська	1899	205	10,8%
Коростишівська	2877	486	16,2%
Нов. - Волинська	638	814	13,5%
Черняхівська	1442	107	7,4%
Смільчинська	1096	211	19,8%
Малинська	1045	976	24,1%
Народицька	102	42	41,2%
Овруцька	2037	822	40,4%
Олевська	979	327	33,4%
Радомишльська	1941	121	6,2%
Бруснівська	584	24	4,1%

З наведених в таблиці 2 даних видно, що в 1997 році було виявлено 205 проб, тобто 10,8% від загальної кількості в лабораторії ветсанекспертизи Житомирського господарського ринку, які перевищували ДР-97. Дещо більшу кількість зразків, що перевищують 200 Бк/кг, було виявлено в Нов.- Волинській лабораторії ветсанекспертизи (13,5%), Коростишівській (16,9%) і найбільшу в Народицькій (41,2%) та Овруцькій (40,4%).

Перебудовні процеси в сільському господарстві України, розширення сфери переробки тварин в умовах господарства призводить також до зниження ветеринарно-санітарного контролю за одержанням та переробкою сировини тваринного походження. Порушення санітарно-гігієнічних умов технології забою тварин, умов зберігання, переробки і транспортування м'яса можуть призводити до захворювання людей. Дослідженнями бактеріологічного відділу Житомирської обласної санепідстанції у 1997 році з 15159 зразків невідповідність санітарним вимогам встановлена у 614 пробах (4,0%), в тому числі з досліджених 3838 проб молока і молочних продуктів 3,3% були низької санітарної якості. Бактеріологічним дослідженням продуктів дитячого харчування виявлено 4,3% зразків, які не відповідали вимогам.

Отже, для підвищення якості тваринницької продукції, охорони здоров'я людей за наших екологічних умов конче необхідно дотримуватись санітарно-гігієнічних вимог до кормів, сировини та продукції.

Наведені нами дані свідчать про те, що необхідно посилити радіологічний контроль сировини тваринного походження і поширити пропаганду серед населення з питань одержання сировини і продукції тваринництва, що відповідають вимогам ДР-97.

На нашу думку, більше увагу слід приділяти створенню окультурених пасовищ для корів населення, виділенню комбікормів з радіопротекторними властивостями, агрохімічній дезактивації присадибних ділянок, заборонити випасати худобу на слаборозвинутому або вибитому травостої, дотримуватись санітарно-гігієнічних вимог виробництва молочної і м'ясної сировини.

Крім того, слід забезпечити чітку систему контролю за якістю сировини, продукції, кормів, комплексну технологію ведення м'ясного і молочного скотарства з урахуванням рівня забруднення радіонуклідами сільгоспугідь відповідно до картування господарств, варто організувати годівлю тварин протягом 40-60 днів перед відправкою на забій "чистими кормами".

1. Котелевич Валентина Антонівна - кандидат ветеринарних наук, доцент кафедри сільськогосподарської радіоекології ДААУ, має наукові інтереси в галузі радіоекології, імунології та ветсанекспертизи;

2. Корзун Володимир Григорович - заступник головного лікаря Житомирської обласної санепідстанції, має науковий інтерес в галузі радіології;

3. Бондар Марія Олексіївна - завідувача радіологічним відділом Житомирської обласної санепідстанції, має науковий інтерес в галузі радіології;

4. Лисенко Ольга Миколаївна - завідувача бактеріологічним відділом Житомирської обласної санепідстанції, має науковий інтерес в галузі санітарії та гігієни.

5. Мартенюк Микола Васильович - начальник обласного центру радіологічного контролю та виконанню заходів по ліквідації аварії на ЧАЕС, має науковий інтерес в галузі радіоекології;

6. Федотов Валерій Сергійович - кандидат ветеринарних наук, доцент кафедри вірусології та епізоотології ДААУ, має наукові інтереси в галузі імунології, та ветсанекспертизи;